

DOWN SENDROMU DAVALARI İLE İLGİLİ SÜREÇLER HAKKINDA BİLGİLENDİRME

Uluslararası kılavuzlarda önerilen ve uygulanan güncel antenatal Down sendromu tarama ve tanı protokollerine rağmen takip edilen gebelerin hepsinde kesin tanı konulmasının mümkün olmadığı bilimsel olarak kanıtlandığı halde, toplumumuzda anne karnında tanı beklentisinin oldukça yüksek olması dolayısıyla **‘Down sendromlu doğan bebekler’** kadın hastalıkları ve doğum ile perinatoloji uzmanlarının sıklıkla karşı karşıya kalabildiği hukuksal sorunların başlıca sebeplerinden biri olup, hekimlerin mağduriyetine yol açmaktadır.

Türkiye Maternal Fetal Tıp ve Perinatoloji (TMFTP) Derneği, Down sendromu bilgilendirme ve aydınlatılmış onam formları hakkındaki yasal durum konusunda ilgili paydaşlar ile web üzerinden toplantılar gerçekleştirmiş ve bütün görüşlerin alınmasından sonra ilgili karar vericiler nezdinde girişimlerde bulunmuştur. Yapılan tüm bu girişimleri sonucunda ve son olarak **Yargıtay Hukuk Genel Kurul’unun** emsal niteliğinde bir karar alması ile bu konuda hekimlerin yaşayabileceği hukuksal süreçler ile ilgili olarak sizler ile paylaşmak istediğimiz aşağıda belirtilen faaliyetlerde bulunulmuş ve kazanımlar elde edilmiştir:

1. Derneğimiz, kadın hastalıkları ve doğum ve perinatoloji uzmanlarının rutin pratiğinde kullanabileceği hasta bilgilendirmesi içeren ilk üçay ve ikinci üçay ultrasonografi rapor örnekleri ile bu ultrasonografi muayenelerinde kullanılabilecek aydınlatılmış hasta onam formları hazırlamıştır.

[\(Web sitemizden ulaşılabilir Link\)](#)

2. Derneğimiz 22 Haziran 2021 tarihinde **‘Down sendromu bilgilendirme ve aydınlatılmış onam formları ile ilgili görüş’** başlığı altında gebelikte Down sendromunun tarama, tanısı ve hasta bilgilendirme usulü ile ilgili yargı sürecinde yaşanan sorunlar hakkında tıp camiası ve kamuoyuna yazılı bir görüş bildirmiştir. Bildiride özetle “imzalı rıza formu sadece tıbbi müdahale uygulanan hastalar için düzenlenmesi gereken bir belgedir. Yönetmeliğe göre tıbbi müdahale yapılmayan hastalar için böyle bir belge düzenlenmesine gerek yoktur” görüşü vurgulanmıştır.

[\(Web sitemizden ulaşılabilir Link\)](#)

3. **TMFTP Derneği Yönetim Kurulu**, Down sendromlu doğan bebek davalarına hekimler lehine müdahil olma kararı almış ve 2021 yılında Ankara 14. Tüketici Mahkemesinde ve Ankara Batı Asliye Ticaret Mahkemesinde süreçleri devam eden iki dava dosyasına müdahil olunmuştur.

[\(Web sitemizden ulaşılabilir Link\)](#)

4. **TMFTP Derneği** tarafından 27 Kasım 2021 tarihinde düzenlenen **Tıbbi Uygulamalar ve Hukuk-Etik Kongresi’ne** Yargıtay’dan da olmak üzere saygın hukukçular davet edilmiştir. Bu sayede kendileri ile yüz yüze görüşme ve hekimlerin yaşadığı hukuksal sıkıntıları anlatabilme olanağı bulunmuştur.

5. **Tıbbi Uygulamalar ve Hukuk-Etik Kongresi’nde** özellikle Down sendromu davaları ile yakın ilişkili olan **‘Onam Formlarındaki Mevcut Yasal Durum ve Değerlendirme’** panelinde konu detaylı olarak tartışılmış ve hekimlerin bu süreçlerle ilgili düşünceleri hukukçulara iletilmiştir.

6. Panel sonrasında hekim ve hukukçu katılımcılar tarafından **‘Onam Formlarındaki Mevcut Yasal Durum ve Değerlendirme’** başlıklı bir rapor hazırlanmış ve Derneğimiz tarafından kamuoyu ile paylaşılmıştır.

[\(Web sitemizden ulaşılabilir Link\)](#)

7. Tüm bu çabaların da etkisi ile **Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun** bir Down sendromu davasına ilişkin verdiği 22.3.2022 tarihli kararında (ESAS NO: 2020/11-592, KARAR NO: 2022/356) davacıların temyiz itirazları reddedilmiştir. Kararda sunulan gerekçeler arasında:

- Türk hukukunda aydınlatma yükümlülüğünün yazılı olarak yapılması gerektiğine ilişkin bir düzenleme yer almadığı,
- Hastanın aydınlatılmasının, sözlü ya da yazılı şekilde gerçekleştirilebileceği,
- Dolayısıyla aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirildiğinin hekim ve zorunlu sorumluluk sigortacısı tarafından her türlü delille ispatlanabileceği,
- Protokol defterindeki kayıtların, aksi ispat edilebilecek karine niteliğinde olduğu,
- Hekimlerin ve sağlık kuruluşlarının tıbbi açıdan gerekli olan hususlarda arşivleme ve kayıt tutma yükümlülüğünün bulunduğu,
- Koryon villus örnekleme ve amniyosentez gibi testlerin kesin tanıya ilişkin testler olduğu, bu testlerin tedavi olarak nitelenemeyeceği, dolayısıyla bu testleri yaptırmayan hastanın tedaviyi reddettiği anlamının çıkarılamayacağı, amniyosentez testi yaptırmayan hastadan amniyosentez konusunda aydınlatıldığına dair imzasını taşıyan yazılı onam alınmasına da gerek bulunmadığı görüşleri yer almıştır.

Yargıtay'ın bu kararı ile amniyosentez yaptırmayan hastalardan da yazılı ve imzalı onam formu alınması gerektiğine dair iddia kabul görmemiş, hasta bilgilendirme ve aydınlatmanın sözlü olarak da yapılabileceğini vurgulanmıştır. Yargıtay genel kurul kararları bağlayıcıdır ve emsal niteliğindedir.

Ancak "hekimin aydınlatma yükümlülüğü" ortadan kalkmış değildir, bu yükümlülük mevzuata ve usule uygun şekilde yerine getirilmelidir. Aydınlatmanın usule uygun yapıldığının yeri geldiğinde ispatlanabilmesi için hasta kayıtlarının (gerektiğinde imzalı onam belgeleri de alınarak) protokol defterleri gibi yasal olarak geçerliliği bulunan bütün hasta kayıt-izlem formlarına kaydedilmesi önemini korumaktadır. Kayıtların düzenli tutulması, sadece aydınlatma yükümlülüğünün ispatı açısından değil, gebe takibi, doğum, diğer tıbbi ve cerrahi işlemler konusunda da tıbbi kurallara uygun davranıldığının kanıtlanabilmesi açısından son derece gerekli ve önemlidir. Meslektaşlarımızın malpraktis açısından hukuki sorunlar yaşamaması için konuyu dikkatlerinize sunuyoruz.

Kamuoyuna saygıyla duyurulur,

Türkiye Maternal Fetal Tıp ve Perinatoloji Derneği Yönetim Kurulu

Başkan

Prof. Dr. M. Tamer MÜNGAN

II. Başkan

Prof. Dr. Namık DEMİR

Sekreter

Prof. Dr. İnanç Mendilcioğlu

Sayman

Prof. Dr. Şevki Çelen

Üyeler

Prof. Dr. Acar Koç

Prof. Dr. Ahmet Gül

Prof. Dr. Filiz Yanık

Prof. Dr. Recep Has

Prof. Dr. Rıza Madazlı